

CERTIFIERAD
FN-SKOLA

FN-förbundet
UNA SWEDEN

HER RIGHT

www.fn.se

Aktion FN för jämställdhet

lärmaterial

INNEHÅLL

AKTION FN för jämställdhet

Föreläsning – <i>Flickaprojektet</i>	4
Fördjupning – <i>Globala målen och Flicka</i>	4
Diskussionsövning – <i>Flicka</i>	5
Kortfilm – <i>Ana fyller 14</i>	8
Fördjupning – <i>Barnäktenskap i Sverige</i>	10
Föreläsning och diskussion – <i>Vikten av jämställd representation</i>	11
Fördjupning – <i>Kvinnokonventionen</i>	13
Rollspelsövning – <i>Framsteg?</i>	14
Skrivuppgift – <i>Brev till ett barn</i>	17
Group discussion and essay – <i>Join the 2 million</i>	19
AKTION FN för jämställdhet - lärarmaterial.....	21
AKTION FN för jämställdhet - koppling till Lgy 11.....	23

AKTION FN

Aktion FN skapar kompetens och engagemang för globala frågor. Inför fyra internationella FN-dagar skickas Aktion FN-paket till lärare och elever varje år. Lärarna får bland annat färdiga lektioner med en rad tips på övningar och material. Eleverna får redskap för att genomföra en aktion på skolan för en global fråga. Aktion FN erbjuder på så vis alla FN-skolor att under en och samma vecka agera gemensamt för en bättre värld. Välkommen att vara med, en annan värld är möjlig!

Aktion FN läsåret 2018/19

För globala målen (FN-dagen)	v. 43	skickas ut v. 39
För mänskliga rättigheter (MR-dagen)	v. 50	skickas ut v. 46
För jämställdhet (Kvinnodagen)	v. 10	skickas ut v. 7
För fred (Dagen mot minor)	v. 14	skickas ut v. 11

Aktion FN för jämställdhet

Den 8 mars uppmärksammas internationella kvinnodagen. I San Francisco genomdrevs 1945 ett internationellt avtal som fastslog att jämställdhet mellan män och kvinnor är en grundläggande mänsklig rättighet. FN har också fastställt att jämställdhet är en förutsättning för att vi ska kunna nå en hållbar och fredlig utveckling i världen, och mål 5 i Agenda 2030 behandlar jämställdhet. Men det är lång väg kvar. Frågan är hur vi kan skynda på denna viktiga utveckling som går alldeles för långsamt.

Aktion FN tar denna gång upp Svenska FN-förbundets projekt Flicka.

I lärardelen presenteras olika metoder och fakta som inspiration till er undervisning, bland annat en PowerPoint med talmanus och diskussionsfrågor, en rollspelsövning samt en diskussions- och uppsatssuppgift på engelska.

I samma paket finns även ett materialpaket till skolans elever, särskilt de i FN-elevföreningen, för att de ska kunna iscensätta Aktion FN för jämställdhet på skolan och uppmärksamma Svenska FN-förbundets projekt Flicka. En aktion som vi hoppas ska inspirera många elever att stå upp för jämställdhet.

Frågor? Kontakta skolhandläggarna (Terese, Hanna, Caroline eller Helen) via:
<https://fn.se/om-oss/organisation/personal/>

AKTION FN för jämställdhet Föreläsning - Flickaprojektet

Syfte

Ge ökad kunskap om Svenska FN-förbundets arbete i fält för kvinnors och flickors rättigheter; *Flickaprojektet*. Kvinnor och flickor i Etiopien utsätts för allvarlig diskriminering och två stora problem är kvinnlig könsstympning och barnäktenskap. I många fall ses könsstympning som en förutsättning för äktenskap. FN:s befolkningsfond, UNFPA arbetar i ett integrerat program för att stoppa dessa övergrepp på flickor. Med hjälp av stöd från Svenska FN-förbundet drivs projektet i Afarregionen. Där gifts så många som hälften av alla flickor bort, och över 90 procent av alla kvinnor är könsstympade.

Målet är att samhällena i regionen ska överge barnäktenskap och kvinnlig könsstympning så att flickor ska kunna få en bättre chans att kontrollera sina kroppar, sina liv och sin framtid. För att uppnå målet behövs det stora satsningar, men erfarenheten visar att det går att stoppa skadliga traditioner och seder om hela samhället involveras.

För koppling till Lgy 11: se sidan 23 ff. i detta häfte.

Material

PowerPoint med diskussionsfrågor och talarmanus, finns på portalen för FN-skolor:
www.fn.se/portalen, lösenord: *bolivia*

Tid

C:a 45-60 minuter.

Fördjupning – Globala målen och Flicka

Dela in eleverna i grupper om fyra och låt dem arbeta med diskussionskorten om de globala målen och Flicka. Korten finns för utskrift i PDF-format på portalen för FN-skolor:
www.fn.se/portalen, lösenord: *bolivia*

AKTION FN för jämställdhet Diskussionsövning – Flicka

Syfte

Då flickors rättigheter kränks varje dag, och kvinnor diskrimineras och utsätts för våld på grund av sitt kön, så behöver vi verka för förändring. Dessutom får många flickor inte bestämma över sin egen kropp och gifts bort i ung ålder, ett brott mot mänskliga rättigheter. Genom att sprida kunskap om flickors situation i världen och diskutera ämnet så kan vi göra skillnad. För koppling till Lgy 11: se sidan 23 ff. i detta häfte.

Material

Kortfilm: <https://www.youtube.com/watch?v=n-khxQ1wyE8>

Diskussionsfrågor.

Tid

30-60 minuter.

Bakgrund

Kvinnor och flickor i Etiopien utsätts för allvarlig diskriminering. Två stora problem är kvinnlig könsstympning och barnäktenskap. I många fall ses könsstympning som en förutsättning för äktenskap. FN:s befolkningsfond, UNFPA arbetar i ett integrerat program för att stoppa dessa övergrepp på flickor. Med stöd från Svenska FN-förbundet drivs projektet i Afarregionen. Där gifts så många som hälften av alla flickor bort, och över 90 procent av alla kvinnor är könsstympade. Detta projekt är ett bra exempel på hur det är att arbeta med mänskliga rättigheter i praktiken.

Målet är att samhällena i regionen ska överge barnäktenskap och kvinnlig könsstympning så att flickor ska kunna få en bättre chans att kontrollera sina kroppar, sina liv och sin framtid. För att uppnå målet behövs det stora satsningar, men erfarenhet visar att det går att förändra om hela samhället involveras.

Gör så här

Du som lärare kan förbereda dig genom att läsa igenom diskussionsfrågorna med tillhörande fakta nedan.

I klassrummet: Visa den tre minuter långa kortfilmen från Etiopien där vi bl.a. får träffa **Kadiga Abdulkadir**, som berättar om hur hon påverkats av projektet som syftar till att stärka flickor och kvinnor och förhindra könsstympning och barnäktenskap.

Låt därefter eleverna diskutera följande frågor:

1. Vilka tankar väcker filmen?
2. Barnäktenskap är en gammal tradition som finns på många håll i världen. Varför förekommer detta tror du?
3. Könstympling innebär att skära i eller på annat sätt skada en flickas eller kvinnas könsorgan. Förutom att det kränker hennes rättigheter får det ofta negativa hälsoeffekter. Varför tror du att detta ändå förekommer?
4. I byn som visas i filmen har uppfattningen om könstympling ändrats. Från att ha haft olika åsikter har invånarna nu enats om att stoppa könstympling. Vad tror du varit avgörande för förändringen?
5. Filmen visar betydelsen av utbildning för flickors framtidsutsikter. Vilka andra effekter tror du att det får för samhället när flickor och kvinnor utbildar sig och blir medvetna om sina rättigheter?
6. Tänk dig att du arbetar med att stoppa barnäktenskap. Du vet att barnäktenskap förekommer i samhället du bor i och du vill förändra det. Vad skulle du göra?
7. Vilken roll tror du pojkar och män har i arbetet med att stoppa barnäktenskap och könstympling?
8. Hur kan ni engagera er för flickors rättigheter?

Fakta fråga 2 och 3:

32 800 barn under 18 år beräknas bli bortgifta varje dag i världen. I Etiopien är det olagligt att gifta sig om man är under 18 år. Trots det är det mycket vanligt att unga flickor tvingas gifta sig.

Kvinnlig könstympling är en skadlig tradition som har pågått i flera tusen år. 200 miljoner flickor och kvinnor i världen beräknas ha utsatts för könstympling. Traditionen har inte någon religiös förankring.

Både barnäktenskap och könstympling kränker flickors rättigheter. Det får dessutom konsekvenser för hela livet, till exempel slutar ofta gifta flickor skolan i förtid. Traditionerna påverkar kvinnors och flickors hälsa negativt och begränsar deras frihet. Barnäktenskap och könstympling är en del av de strukturer som diskriminerar kvinnor och flickor.

De goda nyheterna är att barnäktenskap och könstympling går att stoppa. På tio år har förekomsten av barnäktenskap minskat från 25 procent (1 av 4) till 21 procent (drygt 1 av 5). Under dessa tio år har 25 miljoner barnäktenskap undvikits.

För att lyckas med att stoppa barnäktenskap och könstympling behöver alla delar av samhället involveras; barn och vuxna, flickor och pojkar, beslutsfattare, ledare och media.

Fakta fråga 4:

Arbetet mot könsstypning och barnäktenskap innehåller många delar. För att förändra de skadliga traditionerna riktas arbetet ofta mot så kallade nyckelpersoner i samhället. Dessa nyckelpersoner kan till exempel vara klanledare, religiösa ledare och traditionella barnmorskor. Nyckelpersonerna har ofta stort inflytande över stora delar av samhällen och därför är det bra att utbilda och sprida kunskap till just dem. De sprider information vidare och skapar större möjligheter till förändring.

En annan viktig grupp är så klart unga flickor och pojkar. De är de allra viktigaste aktörerna för att förändra, men samhället runt omkring dem måste ge förutsättningar.

Fakta fråga 4, 5 och 6:

Stora förändringar är möjliga när kvinnor får kunskap och blir medvetna om sina rättigheter, både för de enskilda individerna men också för hela samhället. Kvinnor som har utbildat sig gifter sig senare och skaffar färre och hälsosammare barn. För varje år som en flicka går i skolan ökar hennes framtida inkomst med cirka 10 procent, det innebär ett ekonomiskt lyft både för den enskilda kvinnan och för hela samhällsutvecklingen.

Graviditet och förlossning är den näst vanligaste dödsorsaken bland flickor 15-19 år i fattiga länder. 200 000 flickor i utvecklingsländer föder barn varje dag och för 200 tonårsflickor leder graviditet eller förlossning till döden. Nio av tio tonårsgraviditeter sker inom ett äktenskap eller en förlovnings. Att minska barnäktenskapen är alltså effektivt för att minska antalet unga flickor som blir gravida. I Afar i Etiopien utgör kvinnor endast 43 procent av befolkningen, det är en direkt konsekvens av hot mot kvinnors hälsa som barnäktenskap, tidiga graviditeter och förlossningar samt kvinnlig könsstypning.

Om ett samhälle ska utvecklas måste alla invånarens potential tas tillvara. Att stoppa barnäktenskap och könsstypning är därför ett sätt att skapa utveckling.

Fakta fråga 7:

För att förändra skadliga traditioner som barnäktenskap och kvinnlig könsstypning är det viktigt att integrera pojkar och män. Ofta har män centrala funktioner i samhället vilket ger dem en bra chans att påverka andra. Inom projektet Flicka så engageras män som är klanledare och religiösa ledare för att sprida information både i sina egna byar och till ledare i andra byar. Hela samhället utvecklas när flickors och kvinnors rättigheter stärks.

Fakta fråga 8:

Det finns många sätt att engagera sig för flickors och kvinnors rättigheter. Svenska FN-förbundet har många tips för hur man kan sprida sitt engagemang och göra skillnad. Läs mer på www.fn.se/flicka

AKTION FN för mänskliga rättigheter

Kortfilm – Ana fyller 14

Till dig som lärare

Kortfilmen Ana fyller 14 är en mycket gripande film som handlar barnäktenskap. Vi rekommenderar att du ser filmen själv innan du visar den för dina elever för att därefter kunna ta ställning till hur du vill utforma undervisningen med tanke på de elever du har i ditt klassrum.

Syfte

Att få inblick i problematiken med barnäktenskap. För koppling till Lgy 11: se sidan 23 ff. i detta häfte.

Material

Kortfilmen Ana fyller 14: <https://vimeo.com/78644932> Ange lösenord: ANA16

Diskussionsfrågor och fördjupning.

Tid

Filmen: 21 minuter + tid för diskussion.

Om kortfilmen:

Ana fyller 14 handlar om Ana som bor i Guatemala med sin familj. Filmen tar upp problematiken med barnäktenskap och olika förväntningar på livet.

Anas pappa är byggjobbare och hennes mamma städar hemma hos andra. Ana drömmer om att bli läkare men bara hennes bror får studera. På hennes 14:e födelsedag förstår Ana skillnaden mellan det hon skulle vilja göra och det som förväntas av henne. På ett intressant och gripande sätt tar filmen upp problematiken med barnäktenskap och olika förväntningar på livet.

Filmen är regisserad av Shari Sabel Strandmark.

Diskussionsfrågor (om tid finns, låt eleverna läsa delmålen till mål 3, 4, 5 och 10 innan de påbörjar diskussionen: <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>):

Karaktärerna

1. Hur porträtteras Ana i filmen? Vilka drömmar har hon? Hur ställer hon sig till sina föräldrars önskan? Vilken relation har hon till sin familj? Om du var Ana hur hade du uppfattat situationen?
2. Hur porträtteras pappan i filmen? Vilken roll har han i familjen? Hur resonerar han kring Anas framtid? Varför tycker han att det är viktigt att Ana gifter sig?
3. Hur porträtteras mamman i filmen? Vilken roll har hon i familjen? Hur resonerar hon kring Anas framtid? Vad är det hon lyfter fram som den viktigaste orsaken till varför Ana borde gifta sig?
4. Hur porträtteras brodern i filmen? Vilken relation har han till sin syster? Hur verkar han ställa sig till Anas blivande giftermål? Hur hade du uppfattat situationen om du var bror till Ana?
5. Hur porträtteras den blivande maken i filmen? Vilken roll har han i familjen? Hur verkar han uppfatta situationen?

Faktorer och samhället

6. Vilka tror du är de avgörande faktorerna till att Ana gifter sig?
7. Vilka förändringar hade behövt ske i Anas liv och i samhället för att hon inte skulle behöva gifta sig?
8. Upplever du att det i filmen går att se en möjlighet till förändring i samhället? I så fall – i vilken situation och varför? Vad tror du hade behövts för att denna förändring skulle göra Anas situation bättre?
9. Vem eller vilka samhällsaktörer tror du har störst möjlighet att påverka samhället?

Om det var jag?

10. Har du i ditt eget liv upplevt en situation där du hade en annan åsikt än någon annan i familjen om din egen eller någon annans framtid? Hur kändes det? Hur löste ni frågan?

Fördjupning – Barnäktenskap i Sverige

Ta reda på mer om hur situationen ser ut gällande barnäktenskap i Sverige? Vad säger lagen?

Läs gärna Svenska FN-förbundets debattartikel: <https://fn.se/aktuellt/debattartiklar/fn-kraver-stopp-for-barnaktenskap/> Ny lag januari 2019:

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/barnaktenskapslagen-skarps>

Barnäktenskap drabbar barn i hela världen, Etiopien är ett av de värst drabbade områdena. FN-förbundets Flickainsamling stödjer ett projekt som FN:s befolkningsfond driver för att stärka flickors rättigheter och minska diskriminering av flickor, till exempel barnäktenskap och könsstympning. Projektet är mycket framgångsrikt och visar att det verkligen går att ändra traditioner som är skadliga för barn.

Läs mer om Flicka på: www.fn.se/flicka

AKTION FN för jämställdhet

Föreläsning och diskussion – Vikten av jämställd representation

Syfte

Skildringarna av världen ger sken av att kvinnor skulle utgöra ungefär 5–30 procent av mänskligheten. Syftet med detta lektionsupplägg är lära mer om representation utifrån kön i medier, skolböcker och politiska församlingar och om varför en jämställd representation är viktig för individers och samhällets mående och välbefinnande. För koppling till Lgy 11: se sidan 23 ff. i detta häfte.

Material

Möjlighet att visa föreläsningen, som finns här: <https://urskola.se/Produkter/208848-UR-Samtiden-Fokus-jamstalldhet-Vikten-av-jamstalld-representation> för hela gruppen. Eleverna behöver tillgång till datorer, plattor eller mobiltelefoner med internetuppkoppling för att kunna göra uppgift 5 och fördjupningen.

Om föreläsningen: Hur påverkas vi av att en överlägsen majoritet av alla huvudpersoner i skolböcker och medier är män? Vad gjorde kvinnorna medan männen var ute och gjorde allt det som sedan hamnade i historieböckerna? Här talar Lina Thomsgård om vikten av jämställd representation och hur det krävs ett medvetet kontinuerligt arbete. Inspelat den 2 oktober 2018. Arrangörer: Eskilstuna kommun och Sveriges kvinnolobby.

Om föreläsaren: Lina Thomsgård är kolumnist, programledare och föreläsare. Hon startade det uppmärksammade projektet Rättviseförmedlingen 2010, som var en ideell partipolitiskt obunden stiftelse och digital rörelse vars vision var att stereotypa föreställningar om exempelvis kön och bakgrund inte ska begränsa människors möjligheter att göra vad de vill och kan. Rättviseförmedlingens kärna bestod av ett ständigt växande nätverk på Facebook, LinkedIn, Twitter och Instagram med fler än 140 000 följare som varje dag – helt ideellt – hjälptes åt att hitta kompetens som hamnat i skymundan. Sedan 2015 är Lina Thomsgård programledare för kulturprogrammet Kobra i SVT.

Boktips: Thomsgård, Lina (red.), *En annan historia: om Barumskvinnan, Mama Masika och 49 andra personer alla bör känna till*, Volante, Stockholm, 2017.

Tid

Föreläsningen är 21 minuter + tid för diskussionsfrågor och uppgifter. Vid ont om tid, ge eleverna i uppdrag att titta på föreläsningen innan de kommer till lektionen.

Instruktioner

Visa föreläsningen för eleverna: <https://urskola.se/Produkter/208848-UR-Samtiden-Fokus-jamstalldhet-Vikten-av-jamstalld-representation> Be dem därefter att besvara följande diskussionsfrågor/lösa följande uppgifter i mindre grupper:

1. Globala målen är den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling som världens länder någonsin antagit. Mål 5 om jämställdhet ska uppnås senast år 2030 världen över. **Hur kan olika aktörer påverka? Politiker, företag, civila samhället, medier, trossamfund med flera?**
2. Lina Thomsgård har berättat att: *”Kids påminner dagligen om att en annan värld är möjlig. När min brorsdotter hörde om en manlig bankchef sa hon förbluffat ‘Va, kan killar va’ chefer?’. Både hennes mamma och jag var chefer, så hon bara utgick ifrån att det var en tjejgrej.”*
Hur tror ni att världsbilder och representation påverkar de val människor gör? Påverkar det er i klassrummet?
3. **Vad kan vi göra för små saker i vår vardag för att till exempel förändra normer om hur människor bör vara och bete sig utifrån könstillhörighet?**
4. Ett delmål i jämställdhetsmålet, mål 5, är: *5.5 Säkerställ fullt deltagande för kvinnor i ledarskap och beslutsfattande.* **Vad tror ni krävs för att det målet skall nås?**
5. I stora delar av världen har kvinnor inte samma rättigheter som män. Kvinnors rätt till frihet, arbete och utbildning, beslutsfattande, personlig säkerhet, rättigheter inom äktenskapet, samt åsikts- och yttrandefrihet, är på många platser i världen starkt begränsade. När kvinnor har samma rättigheter och möjligheter att påverka och delta i beslutsfattande som män gynnas samhället som helhet, och bara då kan det nå dess fulla potential. Trots det är kvinnors ledarskap och politiska deltagande begränsat världen över, på såväl lokal som global nivå. Kvinnor är underrepresenterade i väljarkåren, på ledande positioner, på förtroendevalda poster, inom offentliga och privata sektorn och inom den akademiska världen. Strukturella hinder i form av diskriminerande lagar, praxis, institutioner, attityder och könsstereotyper begränsar fortfarande kvinnors möjligheter att ställa upp i politiska val.

Studera denna bild som illustrerar kvinnlig representation i politiska församlingar världen över (2017): http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2017/femmesenpolitique_2017_english_web.pdf?la=en&vs=1123 **Är det något särskilt som intresserar er? Varför?**

Fördjupning - Kvinnokonventionen

Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (CEDAW), är en av FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna. Den antogs av FN:s generalförsamling 1979 och över 90 % av FN:s medlemsstater, däribland Sverige, har förbundit sig att följa den.

Studera FN:s kvinnokonvention: <http://www.unwomen.se/wp-content/uploads/2016/03/Kvinnokonventionen.pdf>

Kvinnokonventionen är en förpliktelse för de stater som ratificerat den (förbundit sig rättsligt till konventionen). Därför finns ett övervakningsorgan inom FN, Kvinnokommittén (Committee on the Elimination of Discrimination against Women), som granskar om staterna uppfyller sina åtaganden. Vart fjärde år ska medlemsstaterna lämna in en rapport om hur de levt upp till konventionens artiklar och redovisa de åtgärder som vidtagits för att genomföra den. I september 2014 lämnade den svenska regeringen sin senaste rapport (nr 8 & 9) och i februari 2016 ägde Kommitténs förhör av Sverige rum i Genève.

Vid sidan av Sveriges officiella rapportering genomför den svenska kvinnorörelsen skuggrapporter för att ur sitt perspektiv återge verkligheten för kvinnor i Sverige. Den ger en överblick av hur Sverige brister i sitt jämställdhetsarbete och vilka handlingsstrategier som krävs för ökad jämställdhet. Syftet med skuggrapporten är att driva krav på förbättringar gentemot politiker och beslutsfattande.

1998 bildades CEDAW-nätverket. Nätverket samordnas av Sveriges Kvinnolobby och består av ett tjugotal organisationer som tillsammans arbetar med att sammanställa skuggrapporterna.

I mars 2016 kom CEDAW-kommitténs rekommendationer på åtgärder till Sverige¹. Dessa ska genomföras innan år 2020. Vissa åtgärder anser kommittén är särskilt brådskande. Redan år 2018 ska regeringen rapportera vad de gjort för kvinnors rättigheter inom asyl- och migrationspolitiken och för att stoppa mäns våld mot kvinnor. För att hjälpa regeringen att genomföra FN:s rekommendationer har Sveriges Kvinnolobby tagit fram en Att göra-lista med 36 åtgärder för kvinnors rättigheter. Se listan här: <http://sverigeskvinnolobby.se/wp-content/uploads/2016/06/Att-g%C3%B6ra-pdf.pdf> **Har du/ni andra förslag på åtgärder? Vilka? Är det några åtgärder du/ni tycker är onödiga eller som inte känns verkningsfulla? Varför?**

¹ https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/slutsatser-avseende-sveriges-kombinerade-attonde-och-nionde-periodiska-rapport_cedaw.pdf

AKTION FN för jämställdhet

Rollspelsövning – Framsteg?

Syfte

Att väcka elevernas intresse för jämställdhetsfrågor och att ge möjlighet att reflektera över flickors och kvinnors villkor i olika delar av världen. För koppling till Lgy 11: se sidan 23 ff. i detta häfte.

Introduktion: Flickor diskrimineras systematiskt i många olika situationer och på många olika platser i världen. Flickor arbetar mer i hemmet än pojkar, har sämre tillgång till hälsa, utbildning och skydd och har i mindre utsträckning möjlighet att påverka sina egna liv och fatta självständiga beslut.

Material

En rollbeskrivning till varje elev.

Tid

C:a 60-80 minuter.

Gör så här

Dela ut en rollbeskrivning (se kopieringsunderlag nedan) till varje elev. Det är bara bra om vissa av rollerna förekommer mer än en gång i gruppen. Låt eleverna hålla sina roller hemliga för varandra under övningens gång.

Be eleverna att ta ställning till påståenden som du läser upp. Om de tror att påståendet stämmer för den roll de fått ska de ta ett steg framåt. Om det inte stämmer ska de stå kvar.

Förslag på påståenden:

- Tjejer har samma möjligheter att arbeta och göra karriär i mitt land.
- Jag riskerar inte att hamna i prostitution eller trafficking.
- Jag tycker att män och kvinnor är jämställda i mitt land.
- Jag får rösta.
- Jag får/har fått gå i skolan i samma utsträckning som jämnåriga killar.
- Jag utsätts inte för våld hemma.
- Jag har möjlighet att arbeta politiskt.
- Jag har möjlighet att delta i fritidsaktiviteter på lika villkor som jämnåriga killar.
- Jag kan gifta mig med vem jag vill.
- Jag riskerar inte att bli könsstympad.
- Jag kan välja vilket yrke jag vill.
- Jag är inte orolig för att behandlas orättvist av domstol.
- Jag skulle behandla mina söner och döttrar lika.
- Jag har makt över mitt eget liv.
- Jag har lika lön för likvärdigt arbete.

När påståendena är slut kan du be eleverna iaktta hur långt de andra i gruppen kommit. Därefter ber du eleverna tala om vilken roll de har och varför de kommit långt eller kort.

Frågor för efterföljande diskussion:

- Hur kändes det att ta många/få steg?
- Var det någon skillnad mellan er som fick ta få respektive många steg?
- Om flera elever fått samma roll, har de gått lika långt? Varför/varför inte?
- Var det något påstående som ni reagerade särskilt på?
- Finns det tillfällen då även män/icke-binära diskrimineras på grund av sitt kön/sin könsidentitet?

Rollkort

<p>Anna, 19 år, från Odessa i Ukraina. Hennes mamma är arbetslös och pappan död sedan tio år. Har blivit erbjuden jobb på ett hotell i Paris.</p>	<p>Silvia, 18 år, från Kampala i Uganda. Bor i kåkstaden Kawoyka i Kampala. Hennes föräldrar är döda och hon lever ihop med Charles, 40 år. Silvia går i skolan.</p>
<p>Margaret, 20 år, från Kyangwali i Uganda. Bor i flyktingläger. Gravid. Övrig familj har flyttat tillbaka till Sudan.</p>	<p>Michelle, 40 år, från Dallas, Texas i USA. Afroamerikan, gift, tvåbarnsmamma och arbetar som jurist på en advokatbyrå. Arbetar med afroamerikanska kvinnors rättigheter.</p>
<p>Kali, 37 år, från Bombay i Indien. Har gått på privatskola och universitet i England. Arbetar som IT-konsult. Gift och inga barn.</p>	<p>Ana, 22 år, från Santa Clara på Kuba. Studerar till läkare på universitetet i Havanna. Bor inneboende hos släktingar. Vill helst bli kirurg.</p>
<p>Jeanette, 19 år, från östra Kongo. Är föräldralös. Blev kidnappad förra året och hölls som sexslav under tre månader. Behandlas nu på traumacenter. Gillar att sy.</p>	<p>Azra, 18 år, från Afghanistan. Bortgift när hon var 9 år. Analfabet. Väntar sitt andra barn.</p>
<p>Noko Lebea, 28 år, från Stellenbosch i Sydafrika. Arbetar som lärare och är nygift med en äldre man.</p>	<p>Natalja, 21 år, från Sarajevo i Bosnien. Har nyss blivit av med sitt arbete som servitris på en restaurang. Gillar att resa och shoppa.</p>

<p>Mary, 56 år, från York i Storbritannien. Änka sedan fem år tillbaka. Arbetar som receptionist. Har en son på 35 år som bor hemma.</p>	<p>Uridea, 19 år, från Sao Paolo i Brasilien. Bor sedan fyra år med sin mamma i en kåkstad, Favela, utanför Sao Paolo. Uridea har gått i grundskola.</p>
<p>Kaima, 27 år, från Rajastan i Indien. Alla i hennes familj är analfabeter men Kaima har gått i skolan. Kaima har nyligen lett en kvinnodemonstration.</p>	<p>SoeMoe, 28 år, från Burma. Tillhör den karenska minoriteten och har flytt med sin familj till Thailand. Ett barn dog i malaria innan de flydde.</p>
<p>Luo Yixiu, änka, 75 år, från Hunanprovinsen, bor nu i Changsha i Kina. Hennes man var risbonde. Bor nu med dotterns familj som arbetar som daglönare.</p>	<p>Sirwe, 30 år, från landsbygden utanför Diyarbakir i Kurdistan, Turkiet. Har fyra barn. Är hemma och tar hand om barnen och hemmet. Familjen försörjer sig som boskapsskötare.</p>
<p>Olga, 19 år, från S:t Petersburg. Har gått ut grundskolan. Nyligen smittad med HIV av sin pojkvän.</p>	<p>Lika, 44 år, från Georgien. Leder en kvinnorättsorganisation som arbetar för att öka kvinnors politiska aktivitet och deltagande i politiska partier.</p>
<p>Shirin, 44 år, från Teheran i Iran. Är hemmafru och hennes man är ingenjör. Har just gjort en skönhetsoperation.</p>	<p>Carla, 36 år, från Buenos Aires i Argentina. Är avdelningschef på en bank och hennes man är diplomat. Har två barn. Familjen har barnflicka.</p>
<p>Lene, 27 år, från Odense i Danmark. Rullstolsburen och arbetar som arkitekt. Spelar basket.</p>	<p>Mirelle, 27 år, från Stockholm i Sverige. Bor i studentlägenhet och studerar på universitet. Driver en blogg.</p>

AKTION FN för jämställdhet

Skrivuppgift – Brev till ett barn (hämtad från lärharhandledningen till Chimamanda Ngozi Adichies bok *Alla borde vara feminister*: https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Alla-borde-vara-feminister_L%C3%A4rarhandledning.pdf)

Syfte

Att låta eleverna föreställa sig hur världen kommer se ut om tjugo år. För koppling till Lgy 11: se sidan 23 ff. i detta häfte.

Material

Möjlighet att visa ett TED Talk för gruppen. Skrivpapper och penna.

Tid

60 – 120 minuter.

Gör så här

Låt eleverna titta på Chimamanda Ngozi Adichies TED Talk *We should all be feminists* (finns med undertext på svenska): https://www.youtube.com/watch?v=hg3umXU_qWc

Läs därefter upp Chimamanda Ngozi Adichies citat för eleverna:

»Genus spelar en viktig roll i hela världen. Och jag skulle gärna vilja att vi i dag börjar drömma om ett annorlunda samhälle. En rättvisare värld. En värld med lyckligare män och lyckligare kvinnor som är ärligare mot sig själva.«

Varje minut föds 258 barn runt om i världen. I Sverige föds ca. 115 000-120 000 barn per år. Elevernas uppgift är att skriva ett brev på ett A4-papper till ett av alla de barn som föds idag i världen. Barnet får öppna brevet först när hen är tjugo år.

Rubriken är »*Brev till ett barn*«. Låt eleven börja brevet med meningen:

»*Jag vill berätta för dig....*«

I brevet bör följande tre frågor besvaras:

1. Hur är världen för kvinnor och män nu?
2. Hur tror du att den kommer att ha förändrats när brevet öppnas?
3. Ge förslag på vad vi kan göra för att skapa en mer jämställd värld?

Avsluta sedan med att låta eleverna sitta i par/mindre grupper och läsa upp sina brev för varandra.

AKTION FN för jämställdhet

Group discussion and essay - Join the 2 million... (in English)

The text *We Should All Be Feminists* was originally a widely appreciated TED-talk by Chimamanda Ngozi Adichie that has been seen by over two million people on Youtube and has been sampled by Beyoncé in her song ***Flawless.

Purpose

The students will be exposed to Chimamanda Ngozi Adichie's powerful speech on feminism, her language and excellent rhetoric skills.

Method

Ask the students to watch Chimamanda Ngozi Adichie's TED-talk *We should all be Feminists* on https://www.youtube.com/watch?v=hg3umXU_qWc (30 minutes in English). Then place the students in groups and hand out the following discussion questions. Follow up with an essay assignment. Approximately 60–90 minutes, film 30 minutes, discussion 30 minutes and essay 30 minutes.

Time

Approximately 60–90 minutes, film 30 minutes, discussion 30 minutes and essay 30 minutes.

Discussion questions:

- What did you think about the speech?
- According to you, which are her most powerful examples?
- Do you agree with Chimamanda Ngozi Adichie's argument that

»... We define masculinity in a very narrow way. Masculinity becomes this hard small cage and we put boys inside the cage. We teach boys to be afraid of fear. We teach boys to be afraid of weakness, of vulnerability. We teach them to mask their true selves because they have to be, in Nigeria speak, ›hard man.«

Essay question:

Ask the students to write a short argumentative essay on one A4-page on the following topic; How do you think we can combat gender inequality?

For input and inspiration you can use Wikigender.org

Wikigender is a project initiated by the OECD Development Centre to facilitate the exchange and improve the knowledge on gender equality-related issues around the world. A particular focus lies on gathering empirical evidence and identifying adequate statistics to measure gender equality.

Based on the work of the OECD Gender, Institutions and Development Data Base, Wikigender aims to highlight the importance of social institutions such as norms, traditions and cultural practices that impact on women's empowerment.

AKTION FN jämställdhet – lärarmaterial

Lärarmaterial som skickats i detta Aktion FN-paket till kontaktpersoner på FN-skolor

- AKTION FN för jämställdhet – lärarmaterial (detta häfte)
- Lärarhandledningen till boken *Alla borde vara feminister* av Chimamanda Ngozi Adichie.
- Diskussionskort om projektet Flicka.

Lärarmaterial på Portalen för FN-skolor, AKTION FN för jämställdhet

www.fn.se/portalen lösenord: *bolivia*

- AKTION FN för mänskliga rättigheter – lärarmaterial (detta häfte).
- PowerPoint om Flickaprojektet, med talarmanus och diskussionsfrågor.
- Diskussionskort om projektet Flicka i PDF-format.

Övriga digitala källor för fördjupning och fortbildning

- Globalis.se: <https://www.globalis.se/>
- Världskoll.se: <http://varldskoll.se/>
- FN:s utvecklingsprogram UNDP: <http://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>
- FN:s befolkningsfond UNFPA: <http://www.unfpa.org/>
- UN Women om att stoppa våld mot kvinnor: <http://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women>
- UN Women om kvinnligt ledarskap och politiskt deltagande: <http://www.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2013/12/un%20womenlgthembriefuswebrev2%20pdf.ashx>
- FN-förbundets hemsida: <https://fn.se/vi-gor/vi-stodjer-viktiga-fn-projekt-i-varlden/flicka/global-situation/sexuell-och-reproduktiv-halsa/>
- FN:s befolkningsfond om barnäktenskap: <http://www.unfpa.org/news/new-study-finds-child-marriage-rising-among-most-vulnerable-syrian-refugees>
- Sveriges Kvinnolobbys skolmaterial om kvinnors rättigheter: <http://kvinnorsrattigheter.org/>
- Historietidningen Historiskan: www.historiskan.se
- Hedersförtryck.se: <http://www.hedersfortryck.se/yrkesverksamma/skolan/>
- Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK): <https://www.nck.uu.se/>
- UR Skola – Perspektiv på världen: *Mänskliga rättigheter – när de mänskliga rättigheterna kränks* (arbetsblad och lärarhandledning finns): <https://urskola.se/Produkter/205456-Perspektiv-pa-varlden-Manskliga-rattigheter-nar-de-manskliga-rattigheterna-kranks>
- UR Skola – Perspektiv på världen: *Jämställdhet*: <https://urskola.se/Produkter/207527-Perspektiv-pa-varlden-syntolkat-Jamstallldhet>

- UR Skola – UR Samtiden - Jämställdhet 2.0: *En mätbar jämställdhet*: <https://urskola.se/Produkter/186457-UR-Samtiden-Jamstallldhet-2-0-En-matbar-jamstallldhet>
- UR Skola – UR Samtiden – Fokus Jämställdhet: *Heder som maktmedel*: <https://urskola.se/Produkter/208845-UR-Samtiden-Fokus-jamstallldhet-Heder-som-maktmedel>
- UR Skola – UR Samtiden - Jämställdhet 2.0: *Inte bara kvinnor och män*: <https://urskola.se/Produkter/186459-UR-Samtiden-Jamstallldhet-2-0-Inte-bara-kvinnor-och-man>
- UR Skola – UR Samtiden – Metoo – Vad kan skolan göra? *Machofabriken - normkritik för unga*: <https://urskola.se/Produkter/205211-UR-Samtiden-Metoo-Vad-kan-skolan-gora-Machofabriken-normkritik-for-unga>
- UR Skola – PK-mannen: *Metoo och jag*: <https://urskola.se/Produkter/208287-PK-mannen-Metoo-och-jag>
- UR Skola - UR Samtiden - Nordiskt forum 2014: *Mångfald inom förändringens islam*: <https://urskola.se/Produkter/184573-UR-Samtiden-Nordiskt-forum-2014-Mangfald-inom-forandringens-islam>
- UR Skola – Perspektiv på världen: *Samhälle – kvotering* (arbetsblad och lärarhandledning finns): <https://urskola.se/Produkter/205450-Perspektiv-pa-varlden-Samhalle-kvotering>
- UR Skola - UR Samtiden - Mäns våld - hur kan vi minska det? *Det är en mansfråga*: <https://urskola.se/Produkter/193531-UR-Samtiden-Mans-vald-hur-kan-vi-minska-det-Det-ar-en-mansfraga>
- FN:s sida över vilka länder som anslutit sig till vilka konventioner. OHCHR Status of ratification interactive dashboard: <http://indicators.ohchr.org/>
- FN FAKTA om Många faror för flickor i konflikt (2018): <https://fn.se/wp-content/uploads/2018/03/Faktablad-om-Flickor-i-konflikt-2018.pdf>
- FN FAKTA om Ständig kamp för att förverkliga människans rättigheter (2017): <https://fn.se/wp-content/uploads/2017/12/4-17-FNs-arbete-med-m%C3%A4nskliga-r%C3%A4ttigheter.pdf>
- FN FAKTA om FN i korthet (2017): <https://fn.se/wp-content/uploads/2017/12/3-15-nytryck-2017.pdf>
- FN FAKTA om Agenda 2030 (2017): https://fn.se/wp-content/uploads/2016/04/Faktablad_nytryck-2017-digital.pdf
- FN FAKTA om Sveriges stöd till FN (2016): <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/04/3-16-Sveriges-st%C3%B6d-till-FN.pdf>
- FN FAKTA om Flickor i världen (2015): <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Faktablad-1-15-Flickor-i-v%C3%A4rlden.pdf>

AKTION FN för jämställdhet - koppling till Lgy 11 och 41 kursers centrala innehåll

Förskolans och skolans värdegrund:

https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfce44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf2579.pdf?k=2579

Exempel på nyckelord: *Diskriminering, feminism, identitet, ideologi, jämställdhet, kön, makt, norm, struktur.*

Barnhälsovård

- Barns hälsa och välbefinnande.
- Sambanden mellan levnadsvanor, livsvillkor samt barns hälsa och välbefinnande.
- FN:s konvention om barnets rättigheter.

Barns lärande och växande

- Barns olika uppväxtmiljöer och levnadsvillkor och hur samhällsförändringar har påverkat detta.
- Hur till exempel genus, klass, etnicitet, funktionsnedsättningar och fritid påverkar barns levnadsvillkor.

Biologi 2

- Samband mellan levnadsförhållanden, hälsa och sjukdom. Etik i medicinska frågor.
- Vad som händer i kroppen under menstruation, förälskelse, sex och graviditet. Hur sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter kan förebyggas.
- Frågor om religion, etik och hållbar utveckling kopplade till biologins olika arbetssätt och verksamhetsområden.

Engelska 5

- Ämnesområden med anknytning till elevernas utbildning samt samhälls- och arbetsliv; aktuella områden; händelser och händelseförlopp; tankar, åsikter, idéer, erfarenheter och känslor; relationer och etiska frågor.
- Levnadsvillkor, attityder, värderingar och traditioner samt sociala, politiska och kulturella förhållanden i olika sammanhang och delar av världen där engelska används. Engelska språkets utbredning och ställning i världen.
- Talat språk, även med viss social och dialektal färgning, och texter som är instruerande, berättande, sammanfattande, förklarande, diskuterande, rapporterande och argumenterande, även via film och andra medier.
- Muntlig och skriftlig produktion och interaktion av olika slag, även i mer formella sammanhang, där eleverna instruerar, berättar, sammanfattar, förklarar, kommenterar, värderar, motiverar sina åsikter, diskuterar och argumenterar.
- Strategier för att bidra till och aktivt medverka i diskussioner med anknytning till samhälls- och arbetslivet.

- Bearbetning av egna och andras muntliga och skriftliga framställningar för att variera, tydliggöra och precisera samt för att skapa struktur och anpassa till syftet och situationen. I detta ingår användning av ord och fraser som tydliggör orsakssammanhang och tidsaspekter.

Etik och människans livsvillkor

- Olika kulturer, deras uttrycksätt och kulturmönster samt kulturens betydelse för människors värderingar.
- Kulturers och livsåskådningars påverkan på hälsa, ohälsa, funktionsnedsättning, livskvalitet, behandling, vård och omsorg samt liv och död.
- Hur sociala skillnader och generationsskillnader samt genusaspekter som rör till exempel rättvisa, sexualitet, normer och avvikelser, påverkar kommunikation med och bemötande av patienter och brukare.

Etnicitet och kulturmöten

- Svenska kulturer och kulturmöten i ett globaliserat och mångkulturellt samhälle.
- Innebörden i begreppen kultur, etnicitet, nationalitet och religion.

Friskvård och hälsa

- Människors livsvillkor och hälsoeffekter ur psykosociala, socioekonomiska, kulturella, historiska och internationella aspekter samt genus- och miljöaspekter.

Geografi 1

- Befolkningsutveckling, befolkningsfördelning och rumslig förändring. Urbanisering samt städernas framväxt, funktion, struktur och miljöpåverkan. Betydelsen av migration, utbildning, miljöförändring, försörjningsstrategier, reproduktiv hälsa och familjeplanering sett ur olika perspektiv, till exempel kön, sexualitet, etnicitet och socioekonomiska förhållanden.

Historia 1a1

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.

Historia 1a2

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.

Historia 1b

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord, konflikter och ökat resursutnyttjande. Långsiktiga historiska perspektiv på förändrade maktförhållanden och olika historiska förklaringar till dem.

Historia 2a

- Tematiska fördjupningar när det gäller historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen, till exempel lokalhistoria, global migration och kulturmöten, olika historiska världsbilder, synen på jämställdhet och människors värde, moderna mediers framväxt samt resursutnyttjande och människors förhållande till naturen.

Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering

- Fördjupning inom valt kunskapsområde. Exempel på kunskapsområden kan vara arkeologi, EU, freds- och konfliktfrågor, globala utvecklings- och rättvisefrågor, interkulturell kommunikation, kriminologi, litteratur på olika språk, lokala eller regionala studier, mediekommunikation, miljöhistoria samt tolkning och översättning. Samband mellan kunskapsområdet och omvärlden.

Hälsopedagogik

- Människors hälsa, hälsorelaterade levnadsvanor och olika hälsoeffekter ur ett miljöperspektiv, historiskt perspektiv och internationellt perspektiv samt ur sociala och kulturella aspekter.

Internationella relationer

- Olika teoretiska perspektiv på internationella relationer.
- Internationell rätt. Möjligheter och svårigheter med att säkerställa såväl staters som individers rättigheter och säkerhet. Grundläggande internationella konventioner om mänskliga fri- och rättigheter och olika aktörers möjlighet till tillämpning.

Internationellt arbete

- Vård och omsorg i olika länder och hur kulturer påverkar synen på hälsa, ohälsa, funktionsnedsättning, medicinsk behandling, vård och omsorg samt liv och död.
- Sociala aspekter och genusaspekter på hälsa och välbefinnande i olika länder.
- Normer och värderingar inom vård och omsorg i olika länder.
- Etiska riktlinjer som är centrala för vård- och omsorgsarbete i olika länder samt värdekonflikter.
- Sociala aspekter och genusaspekter på hälsa och välbefinnande i olika länder.
- Det egna förhållningssättet och den egna rollen i mötet med patienter och brukare samt med olika länders vård- och omsorgsstruktur.

Kultur och idéhistoria

- Villkoren för konstnärlig verksamhet, hur de skiftat över tid och i olika miljöer samt vilken roll genus och annan grupptillhörighet har spelat i sammanhanget.

Litteratur

- Fördjupad tolkning av skönlitterära verk med utgångspunkt i ett perspektiv som eleverna väljer, till exempel postkolonialt, feministiskt eller komparativt perspektiv.

Människors miljöer

- Människors olika levnadsmiljöer och levnadsvillkor.
- Hur människor påverkas av, samt själva medverkar till, skapandet av de kulturer och samhällen de lever i.
- Hur till exempel genus, klass, etnicitet, familj, generation, funktionsnedsättningar, arbete och fritid påverkar människors levnadsvillkor.
- Demokratisk värdegrund och internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter.
- Innebörden av integration, segregation, likabehandling och diskriminering.

Naturkunskap 1

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Naturkunskap 1b

- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Politik och hållbar utveckling

- Grundläggande begrepp inom området hållbar utveckling.
- Intresseorganisationer inom området hållbar utveckling, deras arbete och påverkan på den politiska agendan från lokal till global nivå.
- Etiska värderingar och överväganden i samband med politiska beslut.

Psykologi 1

- Socialpsykologi och dess tillämpningar: hur människan påverkas och formas tillsammans med andra utifrån de grupper och organisationer hon eller han tillhör.

Psykologi 2a

- Personlighetspsykologi och dess tillämpningar: hur individen beskrivs utifrån sina egenskaper och hur dessa påverkar individens beteende, känslor och tankar.
- Utvecklingspsykologi och dess tillämpningar: hur människan utvecklas genom livet i samspel mellan arv och miljö.
- Mediers, livsstilers och kulturs påverkan på mänskliga beteenden, känslor och tankar.

Psykologi 2b

- Fördjupning i några psykologiska perspektiv, till exempel kognitionspsykologi, biologisk psykologi, socialpsykologi, personlighetspsykologi, utvecklingspsykologi eller klinisk psykologi.
- Psykologiska tillämpningsområden som är relevanta för elevernas utbildning, till exempel idrottspsykologi, ekonomisk psykologi, kulturorienterad psykologi, trafikpsykologi, teknisk psykologi, arbets- och organisationspsykologi, miljöpsykologi, rättspsykologi, genusrelaterad psykologi, ekologisk psykologi, kundpsykologi, mediepsykologi, familjepsykologi och pedagogisk psykologi.

Rätten och samhället

- Konstitutionell rätt: Sveriges grundlagar med särskild betoning på offentlighetsprincipen och skyddet för mänskliga fri- och rättigheter.
- Internationell rätt: Europarätt inklusive EU-rätt samt det internationella skyddet för mänskliga rättigheter.
- Sambandet mellan etik och moral i samhället, lagstiftning och tolkning av lagar.

Samhällskunskap 1a1

- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

Samhällskunskap 1a2

- Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier.
- Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka.

Samhällskunskap 1b

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller. Möjligheter och utmaningar med digitaliseringen när de gäller frågor om demokrati och politik. Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier.
- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. Mediers innehåll och nyhetsvärdering.

Samhällskunskap 2

- Nationalekonomiska teories framväxt och genomslagskraft utifrån historiska villkor och motsättningar, till exempel merkantilism, ekonomisk liberalism, marxism, keynesianism och monetarism. Frågor om tillväxt, makt, inflytande, ett hållbart samhälle, digitalisering, miljö och resursfördelning i relation till de ekonomiska teorierna.
- Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor.

Samhällskunskap 3

- Globalisering och dess betydelse utifrån ett demokratiskt, ekonomiskt och politiskt perspektiv samt för individer, grupper och nationer. Analys av utmaningar som individen, nationen och jorden står inför i en globaliserad värld.

Skrivande

- Skriftlig framställning av olika slags texter, med fokus på informerande, berättande och argumenterande journalistiska texter, och av skönlitterära texter av olika slag.
- Den retoriska arbetsprocessen, dvs. hur man på ett strukturerat och metodiskt sätt planerar och genomför skriftlig framställning som tar hänsyn till syfte, mottagare och kommunikationssituation.
- Skriftlig framställning av längre text alternativt några kortare texter, som kan vara av skönlitterär eller icke-skönlitterär karaktär.
- Berättande i texter som har som syfte att informera, utreda, övertyga och underhålla.
- Textuppbyggnad, sammanhang i text, textmönster och språk i såväl skönlitteratur som i andra typer av texter.

Socialpedagogik

- Utanförskapets problematik på grund av människors livssituationer samt hur dessa påverkas av sociala, kulturella, kognitiva, fysiska och psykiska begränsningar.
- Samhällsutvecklingens påverkan, och olika synsätt genom historien, på verksamheter inom vård och omsorg utifrån till exempel klass, kön och etnicitet.
- Livsvillkor och möjlighet till utveckling för personer som är i behov av stöd och service från samhället.

Socialt arbete

- Offentliga, frivilliga och privata sociala verksamheter, deras organisationer, innehåll och ideologier samt roller i samhället.

Sociologi

- Skapandet av samhällen, kulturer, identiteter, sociala processer och socialisation.
- Sociala strukturer utifrån klass, genus, etnicitet, kultur och religion.
- Sociala normer och kategoriseringar av människor.
- Innebörden av integritet, social kontroll, segregering och marginalisering.
- Diskriminering, jämställdhet och likabehandling.

Svenska 1

- Skriftlig framställning av texter för kommunikation, lärande och reflektion. Språkriktighet, dvs. vilka språkliga egenskaper och textegenskaper i övrigt som en text bör ha för att fungera väl i sitt sammanhang. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter.

Svenska 2

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag i och inför grupp. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar.

- Uppbyggnad, språk och stil i olika typer av texter samt referat och kritisk granskning av texter. Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter. Normer och stildrag som hör till dessa texttyper. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter.

Svenska 3

- Muntlig framställning med fördjupad tillämpning av den retoriska arbetsprocessen som stöd i planering och utförande samt som redskap för analys. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar.

- Läsning av och arbete med texter, vilket inkluderar strukturering, sovring, sammanställning, sammanfattning och källkritisk granskning.

Svenska som andraspråk 1

- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal och diskussioner. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till ämne, syfte, situation och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar.

- Skriftlig framställning av texter för kommunikation och reflektion. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, situation och mottagare. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag i framför allt berättande, beskrivande och argumenterande texter. Referat- och citatteknik samt hänvisningar till olika källor. Frågor om upphovsrätt och integritet vid digital publicering.

- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.

- Läsning av och samtal om texter som används i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

Svenska som andraspråk 2

- Muntliga utredande och argumenterande presentationer i och inför en grupp. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner och presentationer. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till syfte och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument.

- Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter. Strategier för att skriva olika

typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, mottagare. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag i framför allt utredande och argumenterande texter. Referat- och citatteknik samt hänvisningar till olika källor.

- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter som används i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

Svenska som andraspråk 3

- Muntlig framställning av utredande och argumenterande slag för olika mottagare. Strategier för att förstå och göra sig förstådd i samtal, diskussioner, debatter och föredrag. Faktorer som gör en muntlig presentation intressant och övertygande. Användning av såväl digitala som andra presentationstekniska hjälpmedel för att stödja och förbättra muntliga framställningar. Deltagande i samtal och diskussioner, där språk, innehåll och disposition anpassats till syfte och mottagare, och där argument används för att tydliggöra egna åsikter och bemöta andras argument. Disposition, språkliga drag och retoriska grepp i olika typer av muntlig framställning.

- Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter av vetenskaplig karaktär. Användning av digitala verktyg för textbearbetning samt för respons på och samarbete när det gäller texter. Strategier för att skriva olika typer av texter som är anpassade efter ämne, syfte, situation och mottagare. Textuppbyggnad, textmönster och språkliga drag. Referat- och citatteknik samt grundläggande kunskaper i källkritik.

- Svenska språkets ordförråd och struktur i olika kommunikationssituationer.
- Läsning av och samtal om texter av olika slag, med tonvikt på att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska större textmängder, samt diskutera dispositionen, språket och stilen i texter av vetenskaplig karaktär.